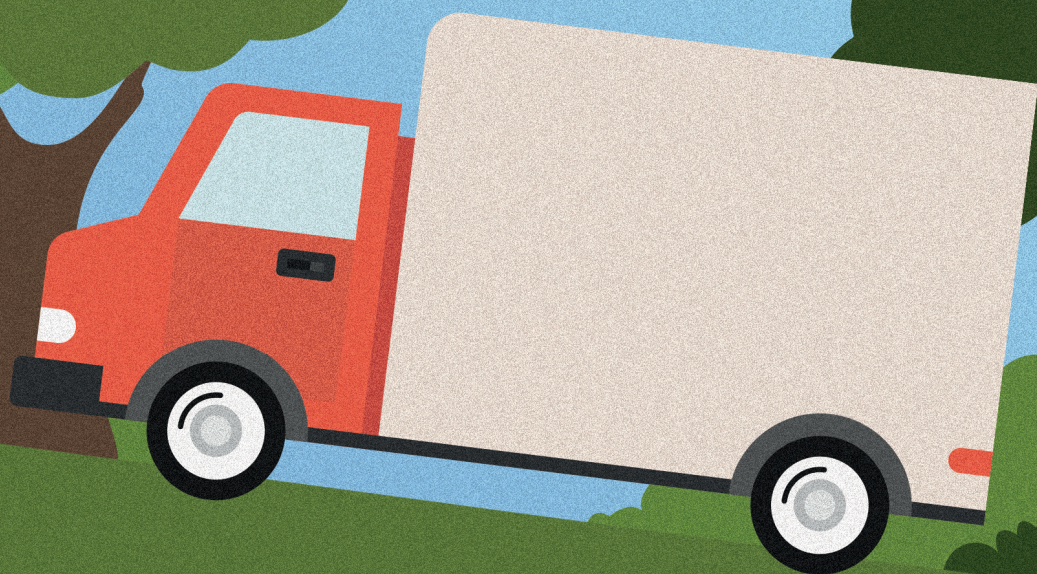

JUSS I YRKES- TRANSPORT MED MOTORVOGN OG VEIFRAKT

ROGER HELDE

FAGBOKFORLAGET

ROGER HELDE

**JUSS I YRKES-
TRANSPORT MED
MOTORVOGN OG
VEIFRAKT**

FAGBOKFORLAGET

Forord

Denne framstillingen omhandler yrkestransport med motorvogn og veifrakt med trafikkbildet på 2000-tallet som bakteppe. Mitt formål er å få fram linjer, perspektiver og sammenheng i regelverket på dette området. Forskningen bygger på et omfattende kilde-materiale som presenteres underveis i fotnoter, og i kilderegistre. Fotnotene inneholder en del detaljer og henvisninger til supplerende lovbestemmelser, rettspraksis og annet konkret materiale. Forskere og andre som ønsker å sette seg nærmere inn i henvisningene, vil kunne få dypere innsikt i meningsinnholdet i teksten, og bedre forståelse av regelverkets betydning som virkemiddel i samferdselspolitikken.

Boken henvender seg til rettsvitenskapelige forskere og det øvrige «forskingsamfunnet» innenfor transportforskning. I tillegg vil studenter, jurister, byråkrater og næringslivsaktører som arbeider med organisering av person- og godstransport og veifrakt, kunne ha nytte av boken. Det er nå mange som tar juridiske enkeltfag ved universitetene, og juridiske fag på området veitransport og veifrakt har appell til flere yrkesgrupper enn jurister.

Fra 2017 har jeg hatt ansvaret for juridiske trafikkfag ved Handelshøgskolen Nord universitet og trafikant- og kjøretøystudiet (TKS) til Statens vegvesen. Valg av emner og presisjonsnivå i boken er gjort på bakgrunn av dialog og samarbeid med dyktige kolleger ved Nord universitet og ansatte i Statens vegvesen. En særlig takk til førstelektor Per Johan Haukeberg, som har fagbrev som yrkessjåfør med praksis i inn- og utland. Haukeberg ga meg nyttige innspill ved oppstarten av dette bokprosjektet.

Presentasjonsformen bygger på erfaringer jeg har gjort gjennom mange år som foreleser og veileder for jurister, jusstudenter og andre som skulle utvikle sin juridiske kompetanse.

Denne boken omhandler juss i yrkestransport med motorvogn og veifrakt. I 2019 ga jeg ut den rettsvitenskapelige boken *Juss i veitrafikk og trafikkopplæring. Med innføring i juridisk metode, forvaltningsrett, strafferett og bilansvaret* på Fagbokforlaget. Samlet sett gir bøkene en oversikt over juss i veitransport, veifrakt, veitrafikk og trafikk- og yrkessjåfør opplæring, og de sentrale hensyn som gjør seg gjeldende.

Jeg vil også takke Fagbokforlaget og forlagsredaktør for juridiske fag Marius Gulbranson Nordby for fleksibilitet og profesjonalitet ved dette bokprosjektet. I tillegg må en stor takk rettes til fagfelle som har lest, kontrollert og gitt tilbakemeldinger på manus.

Spørsmål og innspill om feil eller annet som kan forbedres i boken, kan rettes til roger.helde@nord.no.

Trondheim, 19. mars 2021

Roger Helde

Innhold

Hva boken handler om	15
Samferdsel, transport og transportrett	17
Del 1	
Yrkestransport med motorvogn	27
1.1 Innledning om yrkestransport med motorvogn.....	27
1.1.1 Historikk om lovregulering av yrkestransport med motorvogn	28
1.1.2 EUs transportlovgivning er EØS-relevant og tas inn i norsk rett	31
1.1.3 Nærmere om forordningene i «veipakken»	33
1.1.4 Innledning om yrkestransportloven og tilhørende forskrifter	34
1.1.5 Yrkestransportlovens virkeområde.....	36
1.1.6 Rutetransport.....	37
1.2 Løyve	37
1.2.1 Generelle krav om løyve for all persontransport med motorvogn som drives mot vederlag.....	38
1.2.2 Løyveplikt for godstransport med motorvogn.....	41
1.2.3 Behovsprøvd løyve for persontransport med motorvogn i rute	42
1.2.4 Tildeling av løyve ved konkurranse	43
1.2.5 Nytt drosjeregulverk fra 1. november 2020, og bakgrunnen for endringene	44
1.2.6 Drosjeregulverket i andre nordiske land	48
1.2.7 Løyve for persontransport med motorvogn utenfor rute	49
1.2.8 Eneretter for drosjetransport.....	50
1.2.9 Vilkår for tildeling av løyve og miljøkrav ved kjøp av kjøretøy for transportører ...	51
1.2.10 Transport med motorvogn til eller fra utlandet.....	52
1.3 Kompetanse til å treffe vedtak som løyvemyndighet etter yrkestransportloven .	55
1.3.1 Statens vegvesen som løyvemyndighet	55
1.3.2 Fylkeskommunen som løyvemyndighet	56
1.3.3 Departementet som løyvemyndighet.....	57
1.3.4 Løyveeksamener hos Statens vegvesen og nærmere om krav til faglig kompetanse	57
1.3.5 Tildeling av løyve, overføring av løyve og tilbakekalling av løyve.....	61
1.3.6 Opplysninger til bruk for offentlig statistikk	62
1.3.7 Merking av motorvogn.....	62
1.3.8 Gebyr	63
1.3.9 Søksmålsfrist	63

1.4	Transport som kan drives uten løyve	64
1.4.1	Egentransport av gods og personer	64
1.4.2	Transport av post	65
1.4.3	Samkjøring og ambulansetransport og særskilte transporter	65
1.5	Offentlig godtgjørelse til rutetransport	66
1.5.1	Lokal rutetransport	66
1.5.2	Administrasjonsselskap	66
1.6	Krav om kjøreseddel	67
1.6.1	Kravet retter seg mot den som fører motorvogn ved persontransport mot vederlag	67
1.6.2	Søknad om kjøreseddel skal sendes til politiet	68
1.6.3	Vilkår for tildeling av kjøreseddel	68
1.6.4	Midlertidig nekte utstedelse, beslag og tilbakekalling av kjøreseddel	69
1.6.5	Klage på vedtak om kjøreseddel	70
1.7	Kontroll og sanksjoner	71
1.7.1	Kontrollmyndighet og kontroll av løyve	71
1.7.2	Kontrolldokument og kontroll av gods i egentransport	71
1.7.3	Bruksforbud og pålegg om avlesing av gods	72
1.7.4	Lovovertredsgebyr og straff	73
1.8	Passasjerrettigheter	75
1.8.1	Gjennomføring av forordning (EU) 181/2011 om busspassasjerrettigheter	75
1.8.2	Assistanse for busspassasjerer med nedsatt funksjonsevne	76
1.8.3	Transportklagenemnda	76
1.8.4	Statens vegvesen håndhever forskrift om busspassasjerrettigheter	78
1.8.5	Vedtak om påbud eller forbud for å sikre at reglene i § 32 a etterleves	79
1.9	Transportvedtekter og regler knyttet til reise uten gyldig billett	79
1.9.1	Transportvilkår, herunder vilkår for transport med rutegående busstrafikk i Norge	80
1.9.2	Retten til å holde tilbake reisende	81
1.9.3	Omfanget av retten til å holde tilbake reisende	82
1.9.4	Retten for kontrollørene til å utøve fysisk makt er svært avgrenset	83
1.9.5	Kontrollørene må utvise særlig varsomhet når det gjelder barn og unge	83
1.9.6	Klager på kontrollørene	84
1.10	Beredskapsbestemmelser i yrkestransportloven	84
1.10.1	Transportoppgaver ved ekstraordinære omstendigheter	84
1.10.2	Sivil transportberedskap	85
1.10.3	Transportberedskap og totalforsvaret	86
Del 2		
Yrkessjåførutdanning		89
2.1	Innledning om utdanning for yrkessjåfører	89
2.1.1	Historikk om regulering av utdanning for yrkessjåfører	90
2.1.2	Kort om rettsstilstanden i Sverige og Danmark	92

2.1.3	Kvalifikasjonskrav til yrkessjåfører	92
2.1.4	Oversikt over innholdet i yrkessjåførforskriften	93
2.1.5	Yrkessjåførforskriftens omfang og virkeområde	94
2.2	Yrkessjåførkompetanse	96
2.2.1	Nærmere om kompetansebegrep og yrkessjåførkompetanse	97
2.2.2	Yrkessjåførkompetanse og gyldig bevis	97
2.2.3	Lærlinger i yrkessjåførfaget	98
2.3	Grunnutdanning og etterutdanning av yrkessjåfører	98
2.3.1	Innledning om utdanningen	98
2.3.2	Adgang til yrkessjåførutdanning	99
2.3.3	Gjennomføring av grunn- og etterutdanning	99
2.3.4	Teoretisk prøve	101
2.3.5	Sensur, klagerett og karantene for fusk	102
2.4	Oppbygging, undervisning, mål og timeantall for modulene i yrkessjåførutdanningen	102
2.4.1	Grunnutdanningens modulbaserte oppbygging og nivået på undervisningen	103
2.4.2	Hovedmål for yrkessjåførutdanningen	104
2.4.3	Nettbasert undervisning	105
2.4.4	Mål og timeantall for de enkelte modulene	105
2.4.5	Etterutdanning	111
2.5	Krav til læresteder, undervisningsansvarlige og undervisningspersonell	112
2.5.1	Godkjenning av lærested	112
2.5.2	Administrative, faglige og pedagogiske krav til lærestedet	113
2.5.3	Yrkessjåførutdanning i offentlig videregående skole	115
2.5.4	Undervisningsansvarlig	116
2.5.5	Undervisningspersonell	117
2.5.6	Skjema for søknad om godkjenning som lærested for yrkessjåførutdanning	117
2.6	Godkjenning av nettbasert undervisning og simulator	118
2.6.1	Nettbasert utdanning, og godkjenning fra Statens vegvesen	118
2.6.2	Godkjenning for avansert simulator i full skala i deler av grunn- og etterutdanningen	119
2.7	Tilsyn	119
2.7.1	Tilsyn med lærested, og samarbeidsplikt ved Staten vegvesen	120
2.7.2	Reaksjonsmidler overfor læresteder, undervisningsansvarlig og undervisningspersonell	121
2.7.3	Vegtrafikkloven § 29 annet og nytt tredje ledd	121
2.8	Bevis for yrkessjåførkompetanse og rettigheter ervervet i annen EØS-stat eller tredjestat	122
2.8.1	Plikt til å medbringe bevis, og gyldighetstid, utstedelse og fornyelse av bevis	123
2.8.2	Statsborger fra annen EØS-stat eller tredjestat	123
2.9	Opplæring med sikte på å erverve kompetansebevis for utrykningskjøring	124
2.9.1	Vegtrafikkloven § 29 a	124

2.9.2	Utrykningsforskriften.....	124
Del 3		
	Veifrakt	127
3.1	Generelt om transportrett og kjøp og salg av varer.....	127
3.1.1	Transportavtale, kjøpsavtale og begrepene logistikk og spedisjon	128
3.1.2	Transportrettens sammenheng med kjøps- og avtalerett	130
3.1.3	Forsikringsbehov når varer eller gods er på vei fra ett sted til et annet	133
3.1.4	Transportdokumenter	136
3.2	Innledning om veifrakt	137
3.2.1	Aktørene i veifraktretten	137
3.2.2	Historikk om CMR og lovregulering av veifrakt i Norden	139
3.2.3	Nordisk litteratur på veifraktrettens område	142
3.3	Veifraktlovens omfang og ufravelighet.....	143
3.3.1	Innledning om veifraktloven, forarbeider, rettspraksis og teori.....	143
3.3.2	Veifraktlovens anvendelsesområde	144
3.3.3	Veifraktlovens definisjon av kjøretøy.....	148
3.3.4	Veifraktlovens ufravelighet	148
3.4	Multimodale transporter – veifraktloven og befordringen med ulike befordringsmidler.....	150
3.4.1	Spørsmål som oppstår hvor godsbefordringen utføres med ulike befordringsmidler	150
3.4.2	Transporter der kjøretøyet med pålastet gods beføres med et annet transportmiddel under en del av transportstrekningen	152
3.5	Fraktavtale, fraktbrev og fraktførers undersøkelsesplikt.....	153
3.5.1	Fraktbrev og elektroniske fraktbrev	154
3.5.2	Fraktbrevets innhold.....	156
3.5.3	Fraktførers undersøkelsesplikt og fraktbrevets beviskraft	157
3.6	Avsenders plikter og fraktførers forbehold	159
3.6.1	Avsenders ansvar overfor fraktfører for uriktige opplysninger i fraktbrevet	159
3.6.2	Mangelfull pakning av godset	160
3.6.3	Opplysninger om farlig gods.....	161
3.6.4	Dokumenter som skal stilles til fraktførers rådighet	162
3.7	Råderett over godset under befordringen.....	163
3.7.1	Under transporten bevarer avsenderen som utgangspunkt råderetten	163
3.7.2	Når får mottakeren råderett over godset?	164
3.7.3	Andre persons råderett over godset	164
3.7.4	Fraktførers erstatningsansvar for å unnlate å følge pliktig forholdsordre	164
3.8	Befordrings- og utleveringshindringer og kostnader ved forholdsordre.....	165
3.8.1	Hindringer for befordringens gjennomføring	165
3.8.2	Hindringer for utlevering	167
3.8.3	Kostnader ved forholdsordre.....	167

3.9	Godsets utlevering.....	168
3.9.1	Mottakers rett til å få godset utlevert og plikt til å betale fraktbeløp og etterkravbeløp	168
3.9.2	Fraktførers krav etter fraktbrevet.....	169
3.10	Fraktførers omsorgsplikt og salgsrett	169
3.10.1	Fraktførers plikt til å dra omsorg for godset	170
3.10.2	Salg av godset	170
3.11	Fraktførers ansvar og ansvarsfrihet	171
3.11.1	Fraktførers ansvar – innledning om ansvarsgrunnlaget.....	172
3.11.2	Fraktførers ansvar for tap, skade og forsinkelse	172
3.11.3	Ansvarsperioden for fraktføreransvaret.....	172
3.11.4	Fraktførers ansvar for andre	173
3.11.5	Om forsinkelsesansvaret.....	174
3.11.6	Ansvarsfritak etter veifraktloven § 28 – fraktfører har bevisbyrden.....	174
3.11.7	Mangler ved kjøretøyet	176
3.11.8	Ansvarsfritak ved særlige skadetilfeller (veifraktloven § 29)	177
3.11.9	Skjønnsmessig ansvarsfordeling etter veifraktloven § 30	178
3.11.10	Tap av godset	179
3.12	Erstatningsomfang, herunder transportrettens begrensingsregler	180
3.12.1	Innledning om transportrettens begrensingsregler.....	180
3.12.2	Erstatningens størrelse ved helt eller delvis totaltap	181
3.12.3	Erstatningens størrelse ved skade på godset.....	183
3.12.4	Erstatning ved forsinket utlevering m.m.....	183
3.12.5	Rente m.m.	184
3.12.6	Erstatningskrav på annet grunnlag enn avtale	184
3.12.7	Avgrensning i begrensingsretten – forsett og grov uaktsomhet	184
3.12.8	Lemping av erstatningsansvar ved innenriks befordring	186
3.13	Bestemmelser om reklamasjon, foreldelse og søksmål m.m.....	186
3.13.1	Reklamasjon	186
3.13.2	Foreldelse.....	187
3.13.3	Domsmyndighet, fullbyrding av dommer og voldgift	188
3.14	Befordring som utføres av flere fraktførere i rekkefølge	189
3.14.1	Suksessive transporter	189
3.14.2	Den etterfølgende fraktførers påføringer på fraktbrevet.....	190
3.14.3	Søksmål om tap, skade eller forsinkelse	190
3.14.4	Regress mellom flere fraktførere, manglende betalingsevne, fravikelighet, rettskraft, vernetting m.m.	190
3.15	NSAB 2015.....	191
3.15.1	Hva er Nordisk Speditørforbunds Alminnelige Bestemmelser 2015 (NSAB)?	192
3.15.2	Anvendelse av NSAB og nettverksklausulen	193
3.15.3	Oppgaver en moderne speditøraftale kan inneholde	194
3.15.4	Speditørens ansvar som kontraktspart og formidler.....	194

3.15.5	Oppdragsgiverens ansvar	195
3.15.6	Regler om erstatning, erstatningsberegning og begrensning av ansvar	196
3.15.7	Reklamasjon og tvisteløsning	198
3.16	Incoterms® 2020	198
3.16.1	Incoterms-reglene er universelt anerkjente kontraktsstandarder	199
3.16.2	Hva er Incoterms?	199
3.16.3	Nærmere om Incoterms® 2020	200
3.16.4	Gruppering av termene og nærmere om de 11 leveringsklausulene	201
3.16.5	Hvordan innarbeide Incoterms regler i kjøpsavtalen	203
3.16.6	Combiterms som et supplement til Incoterms	203
3.17	Oppsummering om avtalekonstellasjoner ved transport- og logistikkopdrag	203
Del 4		
	Transport av farlig gods, lett bederfelige matvarer og levende dyr	205
4.1	Landtransport av farlig gods	205
4.1.1	Generelt om landtransport av farlig gods	206
4.1.2	Forskrift om landtransport av farlig gods	207
4.1.3	Formål, virkeområde og definisjoner	207
4.1.4	Krav til sikker gjennomføring av transport, virksomheter og sikkerhetsrådgivere	208
4.1.5	Pliker ved uhell og nesten-uhell, opphold under transport og på godsterminal	209
4.1.6	Opplæring, ADR-kompetansebevis og krav til kursarrangør	209
4.1.7	Særskilte krav til visse typer gods, emballasje, tanker og kjøretøy	211
4.1.8	Transport av eksplosive stoffer og gjenstander	212
4.1.9	Tilsyn og kontroll	213
4.1.10	Gjennomføring av kontroll på vei, og samarbeid med andre land	214
4.1.11	Klage, reaksjonsmidler og fravik	215
4.2	Transport av lett bederfelige matvarer	216
4.2.1	Næringsmiddel, lett bederfelige og dypfryste næringsmidler	217
4.2.2	Transport er et viktig ledd i matvarekjeden	218
4.2.3	Internasjonal transport av lett bederfelige næringsmidler – ATP-forskriften	219
4.2.4	Tillegg til ATP-forskriften	220
4.3	Transport av dyr	221
4.3.1	Kort om dyrevelferdsloven	222
4.3.2	Næringsmessig transport av dyr	222
4.3.3	Ikke-næringsmessig transport av dyr	227
4.3.4	Transport av akvakulturdyr	229
4.3.5	Generelt om Mattilsynets tilsyn og vedtak etter matloven og dyrevelferdsloven	231
	Litteratur	234
	Forkortelser	239
	Lover og forskrifter	240
	Norske lover	240

<i>Norske opphevede lover</i>	241
<i>Norske forskrifter</i>	241
<i>Norske opphevede forskrifter</i>	243
<i>Danske lover</i>	243
<i>Svenske lover</i>	243
<i>Finske lover</i>	243
Rettsavgjørelser	243
<i>Norske rettsavgjørelser</i>	243
Høyesterettsavgjørelser	243
Underrettsavgjørelser	244
<i>Danske rettsavgjørelser</i>	244
Høyesteretsavgjørelser	244
Vestre Landsrets dom	244
Sø- og Handelsretten	244
<i>Svenske rettsavgjørelser</i>	245
<i>Finske rettsavgjørelser</i>	245
Stikkordregister	246